

**CYLLIDEB 2016/17 a
STRATEGAETH ARIANNOL 2016/17 – 2019/20**

1 CEFNDIR

- 1.1 Mae'r atodiad manwl yma'n nodi'r ffactorau sydd yn dylanwadu ar y gyllideb refereniw arfaethedig ar gyfer 2016/17.
- 1.2 Hefyd, mae'n diweddarau'r strategaeth ariannol tymor canolig sefydlwyd y llynedd a'i ymestyn ar gyfer y cyfnod hyd at 2019/20 yn wyneb parhad yr hinsawdd ariannol galed.

2 GRANT LLYWODRAETH CYMRU

- 2.1 Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi'r setliad drafft ar gyfer 2016/17, ond heb ddarparu unrhyw ffigyrau mynegol ar gyfer y flwyddyn ganlynol. Nodir y manylion isod yn Nhabl 1.

**Tabl 1
Grant Cynnal Refeniw 2015/16 – 2016/17**

	Cyfanswm Awdurdodau Cymru £'000	Cyngor Gwynedd £'000
Grant y Llywodraeth 2015/16 (heb addasu)	4,124,709	168,312
Grant y Llywodraeth 2015/16 (wedi addasu)	4,155,809	169,596
Grant y Llywodraeth 2016/17	4,099,052	166,990
Lleihad £	56,757	2,606
Lleihad %	1.4%	1.5%

- 2.2 Fe welir o'r tabl uchod fod Cyngor Gwynedd yn wynebu colled grant o £2.6m yn y flwyddyn nesaf (ar ôl addasu'r ffigwr 2015/16 i adlewyrchu'r trosglwyddiad o £1,284k i mewn i'r setliad) sy'n ostyngiad o 1.5%, gyda chyfartaledd y gostyngiad ar draws Cymru yn 1.4% (mae nifer o ffactorau yn bwydo'r fformiwla, megis y nifer disgyblion, nifer hawlwr cymorth incwm, ayb).

3 GWARIANT REFENIW'R CYNGOR - 2016/17

- 3.1 Nodir isod yn Nhabl 2 y cynnydd yn y gwariant fydd ei angen er mwyn "sefyll yn llonydd" yn 2016/17.

Tabl 2
Gofynion Gwario Ychwanegol

	£'000	£'000
Cyllideb Sylfaenol 2015/16		226,174
Yswiriant Gwladol	2,629	
Chwyddiant Cyflogau	2,222	
Chwyddiant arall	1,936	
Incrementau / Trosiant	-83	
Pensiynau Athrawon	391	
Demograffi	-192	
Costau Benthyca	-143	
Llog ar falansau	59	
Amrywiol	493	
Addasu cyllidebau incwm Gwasanaethau	490	
Trosglwyddiad i'r setliad	1,284	
Pwysau ar wasanaethau	1,175	
Cyfanswm net yr ychwanegiad		10,261
Defnydd Balansau yn 2015/16		2,019
Cyfanswm gofynion gwario 2016/17 cyn arbedion		238,454

- 3.2 **Cyllideb Sylfaenol 2015/16** - Er mai £226m yw gwariant net 2015/16, mae'n bwysig nodi fod gwir wariant y Cyngor yn £367m oherwydd ein bod yn derbyn lluo o grantiau penodol gwerth £85m ac yn codi bron i £56m am wasanaethau yr ydym yn eu darparu.
- 3.3 **Yswiriant Gwladol £2.63m** – O Ebrill 2016, bydd cynnydd sylweddol mewn cyfraniadau yswiriant gwladol ("NI") ar gyfer holl staff y Cyngor.
- 3.4 **Chwyddiant Cyflogau £2.22m** – Er nad yw cynnig y cyflogwr wedi'i dderbyn gan yr undebau, darperir ar gyfer cynnydd tâl 1% i staff y Cyngor, gyda % mwy i rai staff ar raddfeydd isaf.
- 3.5 **Chwyddiant arall £1.94m** – Swm 'net' sy'n cynnwys darpariaeth ar gyfer effaith yr isafswm tâl ar gostau a ffioedd ein cyflenwyr preifat, llai chwyddiant negyddol ar ynni / tanwydd.
- 3.6 **Incrementau / Trosiant (£83k)** – Swm 'net' sy'n adlewyrchu lefel trosiant uwch na gwerth incrementau tâl (holl staff y Cyngor).
- 3.7 **Pensiynau Athrawon £391k** – Effaith 5 mis o'r cynnydd mewn cyfraniadau cynllun pensiwn athrawon sy'n weithredol ers Medi 2015.

- 3.8 **Demograffi (£192k)** – Swm ‘net’ sy’n adlewyrchu -£403k oherwydd lleihad mewn nifer disgyblion yn yr Ysgolion, -£53k oherwydd lleihad mewn nifer achosion yn y Gwasanaeth Plant, +£265k oherwydd cynnydd mewn pobl sy’n derbyn gofal gan yr Adran Oedolion.
- 3.9 **Costau Benthycu (£143k)** – Bydd lleihad mewn cost benthycu, ar ddiwedd cyfnod rhai hen fenthyciadau. Ar hyn o bryd, ni fwriedir benthycu ychwanegol (gweler yr adroddiad Rheolaeth Trysorlys).
- 3.10 **Llog ar Falansau £59k** – Rhagamcan o gynnydd ymylol iawn mewn cyfradd llog cyn diwedd 2016/17.
- 3.11 **Amrywiol £493k** – Swm ‘net’ sy’n adlewyrchu nifer o fân addasiadau mewn praeseptau a darpariaethau ar draws y Cyngor.
- 3.12 **Addasu Cyllidebau Incwm Gwasanaethau £490k** – Swm ‘net’ wedi addasu targed incwm gwasanaethau, yn cynnwys -£280k Ymgynghoriaeth a -£275k Priffyrdd oherwydd trosglwyddiad staff i’r Asiantaeth Cefnffyrdd, a +£110k Rheoleiddio i adlewyrchu cynnydd mewn incwm parcio, ayb.
- 3.13 **Trosglwyddiad i’r setliad £1,284k** – Grant penodol ‘Cytundeb Canlyniadau’ yn trosglwyddo i’r setliad, ynghyd ag ymrwymadau gwariant perthnasol.
- 3.14 **Pwysau ar Wasanaethau £1,175k** – ‘Bidiau’ anorfod – gweler **Atodiad 1** am fanylion pob ‘bid’ unigol.

Argymhellir cymeradwyo ceisiadau (“bidiau”) gwerth £1,174,810 gan adrannau’r Cyngor am adnoddau ychwanegol i gwrdd â phwysau anorfod ar eu gwasanaethau.

Mae pob Adran yn cael yr hawl i nodi os oes yna unrhyw wariant y mae’n rhaid i’r Cyngor ei gyflawni os yw am sicrhau parhad gwasanaeth sylfaenol. ***Nid ar gyfer datblygiadau newydd y mae’r pennawd, ond yn hytrach ar gyfer parhad gwasanaethau sylfaenol presennol.***

Rhoddir manylion yr hyn a argymhellir yn Atodiad 1.

Mae elfen o’r ceisiadau yma wrth gwrs yn amlygu eu hunain wrth i ni adolygu patrymau gwariant eleni. Mae eraill yn ganlyniad i faterion sy’n codi lle mae angen gwario er mwyn gwarchod deilliannau i’r cyhoedd, neu i gwrdd â gofynion statudol. Mae yna elfen hefyd o lywodraeth ganolog yn creu pwysau a disgwyliadau a ninnau’n gorfod dygymod gyda’r sgil effeithiau (ar ben y gostyngiad yn ein grant).

Mae’r eitemau yma wedi cael eu herio gan y Tîm Rheoli Corfforaethol a’r Aelod Cabinet Adnoddau cyn eu hargymell a’u cymeradwyo gan y Cabinet.

Hefyd yn Atodiad 1, crybwyllir fod angen cymeradwyo “bidiau” gwerth £820,740 ar sail un-tro er mwyn sicrhau parhad gwasanaeth. Gellir ariannu hwn trwy adolygu cronfeydd penodol eto yn 2016.

- 3.15 Cofier fod prif flaenoriaethau’r Cyngor (materion datblygol er mwyn gwneud gwahaniaeth) yn cael eu hariannu a’u comisiynu ar wahân i hyn, drwy’r Cynllun Strategol. Beth gyflwynir yma yw ymrwymadau anorfod mae’r gwasanaethau’n wynebu rŵan.

- 3.16 **Defnydd Balansau yn 2015/16** – Defnyddiwyd £2m o Falansau i 'bontio' un-tro ac osgoi torri cyllidebau yn 2015/16, sydd i'w wynebu rwan ac felly i'w ychwanegu at fwch 2016/17.

4 YSGOLION

- 4.1 Mae Llywodraeth Cymru yn nodi eu bod wedi gwarchod grant Llywodraeth Leol er mwyn sicrhau gostyngiad llai na gweddill y gwasanaethau yng nghyllidebau ysgolion. Y rhagdybiaeth yw mae'n debyg y byddem wedi gweld gostyngiad uwch na'r -1.5% pe na fyddent wedi rhoi'r warchodaeth yma i ni.
- 4.2 Ein agwedd ni tuag at hyn yw parhau i gynllunio ar sail yr hyn y byddai'r Cyngor yn dymuno ei wneud ar gyfer ysgolion, gan fesur hynny wedyn yn erbyn bwriad Llywodraeth Cymru ac ystyried a oes angen addasu unrhyw beth er mwyn cydymffurfio a'r addewid.
- 4.3 Mae "addewid" cyllido Llywodraeth Cymru yn disgwyl y bydd ysgolion yn derbyn cynnydd yn eu cyllideb sydd 1% yn fwy na'r hyn y mae Llywodraeth Cymru ei hun wedi ei dderbyn. Mae'r rheol yma yn golygu fod angen sicrhau fod ysgolion yn cael cynnydd arian o +1.85%, sef £1.32m erbyn 2016/17.
- 4.4 Yr hyn sy'n cymhlethu pethau yw bod ysgolion am dderbyn cynnydd £1,188,600 ar gyfer cyfraniadau yswiriant gwladol, cynnydd £388,000 am gyfraniadau pensiwn uwch i athrawon, fydd yn cyfrif tuag at y cynnydd o 1.8%, ynghyd â chwyddiant o £704,180 fydd, ymysg materion eraill fel cyfraniadau refeniw £1.3m tuag at gostau adeiladu ysgolion y 21^{ain} Ganrif / costau cyfalaf ar ysgolion sy'n berthnasol i 'drefniadaeth', yn fwy na bodloni'r "addewid".
- 4.5 Felly, bydd modd sicrhau £2,095,000 o arbedion o'r gyllideb ysgolion yn 2016/17 a chadw o fewn cyfyngiadau'r "addewid".
- 4.6 Cofier hefyd bydd y gyllideb ysgolion yn wynebu'r addasiadau arferol sy'n deillio o newidiadau yn niferoedd disgyblion, gyda rhai ysgolion yn elwa ac eraill yn colli, ynghyd â lleihad sylweddol mewn grantiau a roddir yn uniongyrchol i'r ysgolion gan Llywodraeth Cymru (-5% yn y Grant Gwella Addysg).
- 4.7 Yng nghyswllt y Strategaeth Ariannol a'r targed arbedion ar gyfer ysgolion, ddaru'r Cabinet 07/10/2014 benderfynu:
- "Gosod targed arbedion o £4.3m ar gyfer ysgolion i'w gyflawni dros y tair blynedd nesaf, gan ofyn i'r Aelod Cabinet dros Addysg arwain darn o waith drwy gydweithio gyda'r Fforwm Cyllido Ysgolion i ddatblygu cynlluniau ar gyfer gwireddu'r targed hwnnw."
- Mae'r Fforwm Cyllido Ysgolion, sy'n cynnwys penaethiaid a llywodraethwyr ysgolion, wedi cyflawni'r gwaith hwnnw gyda'r Aelod Cabinet dros Addysg a'r Aelod Cabinet Adnoddau.
- 4.8 Penderfynwyd eisoes i broffilio'r arbedion £4.3m i'w weithredu - £952k yn 2015/16, £2,095k yn 2016/17, £990k yn 2017/18, a £263k (trefniadaeth) yn 2018/19.

- 4.9 Ymhellach, mewn cyfarfod o'r Fforwm ar ddydd Mercher, 18 Tachwedd 2015, penderfynwyd cyfleu i Gabinet y Cyngor bod y Fforwm Cyllideb Ysgolion yn cymeradwyo gweithredu'r gweddill targed arbedion o £3,348,000 fel a ganlyn drwy:
- (i) gadarnhau'r cynlluniau (materion penodol) cytunedig gan y Gweithgor Cyllid Addysg yn y swm o £1,028,000;
  - (ii) rannu gweddill y targed arbedion o £2,320,000 yn unol ag opsiwn toriad B (£1,642,151 – sector cynradd, a £680,363 – sector uwchradd) yn ddarostynedig i'r amod o gadw'r cyfanswm arbedion o £4.3m yn sefydlog am y 3 blynedd hyd at 2018; a
  - (iii) bydd unrhyw arbedion trefniadaeth ysgolion pellach yn cyfrannu at ddiwallu targed arbedion ysgolion ar ôl 2018.

Yn y cyfarfod, nodwyd gwerthfawrogiad o'r cyfaddawd o du'r ysgolion, a cadarnhaodd yr Aelod Cabinet Addysg y bydd ef yn pwysu ar y Cabinet i gymeradwyo ail-gylchu'r arian yn deillio o unrhyw drefniadaeth ysgolion pellach i leddfu toriadau pellach ysgolion yn 2018/19.

5 CRYNODEB O SEFYLLFA 2016/17

- 5.1 Fe welir o'r uchod felly fod anghenion gwario'r Cyngor (cyn tynnu arbedion) ar gyfer 2016/17 yn £238.5m (cynnydd anorfod o 5.4%) a byddwn yn derbyn grant o £167m oddi wrth Lywodraeth Cymru (gostyngiad o 1.6%).
- 5.2 Ers ein rhagdybiaethau am 2016/17 yn Chwefror 2015, mae ein ffigyrau wedi'u haddasu am setliad mwy ffafriol na ddisgwyliwyd gan Lywodraeth Cymru (£2m), sydd wedi'i wrthbwyso i raddau gan ofynion gwario uwch, yr isafswm cyflog byw yn bennaf, a ffactorau eraill (£1m).
- 5.3 Gyda chynnydd 3.5%, disgwyli'r incwm o'r Dreth Cyngor fod yn £60m, felly rydym yn wynebu diffyg o £11.5m yn 2016/17.

6 DYGYMOD GYDA'R BWLCH YN 2016/17

- 6.1 Yn ei strategaeth tymor-canolog ym Mawrth 2015, mae'r Cyngor wedi prynu'r amser angenrheidiol i ni lunio rhaglen o arbedion a thoriadau ystyrlon a synhwyrol i'w gweithredu mor fuan â phosibl.
- 6.2 Roedd cyllideb 2015/16 yn cynnwys defnyddio £2m o falansau cyffredinol y Cyngor un-tro er mwyn pontio a chaniatau amser i flaenoriaethu yn gynhwysol.
- 6.3 Ers hynny, bu cynnydd boddhaol gyda'r rhaglen arbedion effeithiolrwydd, sydd yn golygu bydd modd galw ar arbedion o £3m sydd eisoes ar y gweill er mwyn cyfarch y bwlch ariannol.
- 6.4 Hefyd, rydym yn rhagweld y bydd yna arbedion effeithlonrwydd pellach ar gael yn 2016/17 gwerth £1m, ynghyd â'r arbediad £2m ysgolion.
- 6.5 O gyfrifo'r holl faterion uchod felly, bydd arbedion yn cyfarch £6.4m o'r bwlch £11.5m sy'n codi yn 2016/17, gan adael £5m ar ôl i'w ddarganfod pe bawn yn cynyddu'r Dreth Cyngor 3.5% (cyfanswm £5.5m gyda bwlch tebygol 2017/18).

7 Y DRETH GYNGOR

- 7.1 Yn wyneb y bwllch yma, y penderfyniad allweddol sydd angen ei wneud yn sgil yr ystyriaethau uchod yw sefydlu union lefel y cynnydd Treth Cyngor i'w argymhell i'r Cyngor ar gyfer 2016/17.
- 7.2 Yn y tybiaethau a wnaed yn ein strategaeth ariannol tymor canolig, defnyddiwyd ffigwr o 3.5%, ar sail y cynnydd cyfartalog yng Nghymru, ac ymddengys bydd y cynnydd cyfartalog o gwmpas y ffigwr hwnnw (3.5%) erbyn 2016/17.
- 7.3 Yr allwedd i hyn yw cael y balans yn briodol rhwng yr angen i wario ar wasanaethau i'r rhai mwyaf bregus yn ein cymdeithas, a'r cynnydd sydd yn addas i'w godi ar drigolion Gwynedd.
- 7.4 Bydd yr adroddiad 'Toriadau' ar raglen y cyfarfod hwn yn trafod rhinweddau codi'r dreth fwy na 3.5% erbyn 2016/17 er mwyn osgoi gweithredu rhai toriadau. Byddai cynnydd 3.5% yn cynhyrchu £2.14m o incwm ychwanegol tuag at y bwllch, a byddai'n gyfystyr i gynnydd yn y Dreth Cyngor o £40.64 i eiddo mewn Band D, neu 78c yr wythnos (byddai'r dreth a godir gan y cynghorau cymuned a'r Awdurdod Heddlu yn ychwanegol i hyn wrth gwrs).
- 7.5 Mae dros 18% o dai yng Ngwynedd yn derbyn rhyw elfen o gymorth tuag at eu Treth Cyngor, ac mae dros 61% o eiddo Gwynedd mewn bandiau is na band D.
- 7.6 Byddai pob 0.1% uwchben, neu o dan 3.5% yn addasu'r bwllch ariannol y byddem angen ei ddarganfod o tua £57,975. Felly, byddai 0.5% yn golygu addasu'r bwllch ariannol £289,875 tra byddai 1% yn golygu addasu'r bwllch ariannol o £579,750.
- 7.7 Nodir isod y cynnydd a welwyd yn Nhreth Cyngor Gwynedd a'r cynnydd a welwyd ar gyfartaledd ar draws Cymru ers 2008/09:

Blwyddyn	Gwynedd	Cymru
Cyfanswm 2008-16	33.1%	29.5%
2015/16	4.5%	4.3%
2014/15	3.9%	4.2%
2013/14	3.5%	3.1%
2012/13	3.5%	1.9%
2011/12	3.9%	3.1%
2010/11	3.9%	3.7%
2009/10	3.9%	3.9%
2008/09	3.8%	3.7%

- 7.8 Ni wyddom yn union eto beth fydd y cyfartaledd cynnydd ar draws Cymru yn 2016/17, ond y wybodaeth ddiweddaraf sydd gennyf yw bydd y cyfartaledd ar draws Cymru tua 3.5%.
- 7.9 Mae'r dewis rhwng cynnal gwasanaethau a threthu o hyd yn un anodd, wrth gwrs, a mater i'r holl aelodau yw pwyso a mesur a dod i'r balans y maent yn ystyried sy'n briodol.
- 7.10 Byddai cynnyddu lefel Treth Cyngor 3.5% yn gadael bwllch o £5m ar ôl i'w ddarganfod yn 2016/17 (£5.5m dros 2016/17 – 2017/18). Yr unig ffordd o'i ddarganfod fydd cael mwy o arbedion, a gan fod y Cyngor eisoes am uchafu'r arbedion o effeithlonrwydd, bydd raid darganfod y balans yma o dorri cyllidebau gwasanaethau yn 2016/17.

- 7.11 Ni fydd yr holl arbedion yma ar gael ar 1 Ebrill 2016. Felly, bydd raid sicrhau adnoddau un-tro i bontio'r cyfnod hyd nes y bydd modd gweithredu toriadau. Bwriedir sicrhau'r adnodd un-tro yma o adolygu cronfeydd penodol erbyn Gorffennaf 2016.
- 7.12 Byddai cyfarch y bwlch yn gyfan gwbl drwy'r Dreth Cyngor (heb doriadau) yn golygu cynnydd tua 12%, sydd yn amlwg uwchben hicy'n rhesymol.
- 7.13 **Felly, fel man cychwyn ar gyfer trafodaeth yn y papur 'Toriadau' dilynol, argymhellir cynnydd Treth Cyngor o 3.5%, fyddai'n gynnydd wythnosol o 78c, neu £40 yn flynyddol, gyda threth 'Band D' o £1,201.71 am 2016/17, ynghyd â £5m o doriadau (h.y. £5.5m o doriadau o gymryd 2017/18 gyda 2016/17).**
- 7.14 Mae Deddf Tai (Cymru) 2014 wedi ychwanegu Adrannau 12A a 12B i Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 er mwyn cynnwys darpariaeth ddewisol i gynghorau i godi "premiwm" o ddim mwy na 100% ar eiddo gwag hir-dymor (Adran 12A) ac ail gartrefi (Adran 12B). Y cynharaf y gellir codi'r premiwm yma yw o flwyddyn ariannol 2017/18 ymlaen. Daeth y Gorchymyn Cychwyn ar gyfer y rhan yma'r Ddeddf i rym ar 16 Rhagfyr 2015. Rhaid i'r Cyngor wneud ei benderfyniad cyntaf i godi "premiwm ail gartrefi" Adran 12B o leiaf un flwyddyn cyn dechrau'r flwyddyn ariannol y mae'n ymwneud â hi. Felly, pe bai'r Cyngor am godi premiwm ar ail gartrefi o 2017/18 ymlaen, byddai'n rhaid i'r Cyngor llawn wneud penderfyniad – brysiog, ac o bosib heb fod yr holl wybodaeth angenrheidiol ar gael – yn ei gyfarfod ar 3 Mawrth 2016. Nid yw'r cymal "rhybudd blwyddyn" yn berthnasol i eiddo gwag hir-dymor (h.y. Adran 12A), ond wrth gyfrifo y cyfnod blwyddyn gwag yma, ni ellir ystyried cyfnod cyn i'r cymal ddod i rym, sef 1 Ebrill 2016.
- 7.15 Heb amheuaeth, gallai'r potensial i godi premiwm o 100% ar y eiddo hyn ddenu incwm ychwanegol sylweddol i'r Cyngor. Ar 31 Rhagfyr 2015, roedd 1,100 cartref yng Ngwynedd oedd wedi bod yn wag ers 12 mis neu fwy, a 4,815 o ail gartrefi yn talu Treth Cyngor ac a fyddai'n gymwys i dalu'r premiwm.
- 7.16 Fodd bynnag, rhaid bod yn ymwybodol y bydd nifer o'r eiddo yma yn destun ymdrechion i osgoi talu'r dreth ychwanegol, ac mae "eithriadau" yn y Rheoliadau lle na ellir codi premiwm. Mae Canllawiau Statudol sydd wedi eu cyhoeddi hefyd yn annog y Cyngor i gynnal ymgynghoriad cyn gwneud ei benderfyniad cyntaf os am gyflwyno'r premiwm neu beidio.
- 7.17 Mae Ymchwiliad Craffu ar hyn o bryd yn edrych i mewn i'r tuedd o eiddo yn trosglwyddo o'r drefn Treth Cyngor i fod yn "unedau hunan-gynhaliol" (i'w gosod am wyliau) sydd yn talu trethi busnes. Gall y tuedd yma gyflymu petai'r premiwm yn cael ei gyflwyno. Felly, rwyf yn argymhell disgwyl am flwyddyn a peidio cyflwyno'r premiwm ar ail gartrefi yng Ngwynedd yn 2017/18, er mwyn cael cyfle i roi ystyriaeth pwyllog i ganlyniad yr Ymchwiliad Craffu, er mwyn cynnal ymgynghoriad ystyrlon a manwl gyda'r rhai a effeithir (gan gynnwys y trethdalwyr lleol), ac i ganiatáu gwaith dadansoddiad sensitifrwydd fanwl er mwyn ymchwilio i wir ganlyniad ariannol cyflwyno'r premiwm – a'i lefel - ar incwm y Cyngor.

8 BALANSAU

- 8.1 Rhagwelir bydd gan y Cyngor falansau cyffredinol o £4.4m ar ddiwedd y flwyddyn ariannol hon, yn cynrychioli tua 1.4% o wariant refeniw gros y Cyngor.
- 8.2 'Rydym wedi nodi ar fwy nag un achlysur oherwydd yr amgylchiadau tymhestlog y byddwn yn eu hwynebu dros y blynyddoedd i ddod, ei fod yn briodol cadw symiau wrth gefn er mwyn medru ymdrin gyda phroblemau allasai godi.
- 8.3 Nid oes unrhyw beth wedi digwydd yn y cyfamser i newid y farn yma. Yn wir, yn absenoldeb unrhyw ddatganiad gan Llywodraeth Cymru am y setliad grant ar gyfer llywodraeth leol i'r dyfodol, mae'r risg wedi cynyddu. Felly, mae'r angen i sicrhau fod gennym falansau priodol i fedru dygymod gydag unrhyw sioc ariannol yn fwy perthnasol.
- 8.4 Wedi defnyddio £2m o'r balansau cyffredinol yn 2015/16, er mwyn cael amser i ystyried a blaenoriaethu'r toriadau mewn modd cynhwysol, **argymhellir peidio defnyddio balansau cyffredinol yn 2016/17.**
- 8.5 Mae gennym nifer o reserfau penodol a sefydlwyd gan y Cyngor sydd wedi eu sefydlu i gwrdd ag anghenion gwariant penodol. Mae'r rhain hefyd yn rhan o gyllideb y Cyngor, wrth gwrs, ac wedi'u craffu yn fanwl yn ystod 2015/16. Rhoddwyd sylw manwl i'r holl reserfau penodol gan y Cabinet ar 23 Mehefin 2015 a'r Pwyllgor Archwilio ar 30 Mehefin 2015, pryd cymeradwywyd Polisi'r Cyngor ar Gronfeydd a trosglwyddwyd £4.5m tuag at flaenoriaethau / anghenion corfforaethol. Roedd rhestr o'r holl gronfeydd yn atodol i'r adroddiadau sydd ymhen y linciau isod:

<https://democratiaeth.cyngor.gwynedd.gov.uk/ielistdocuments.aspx?cid=133&mid=155&ver=4&>

<https://democratiaeth.cyngor.gwynedd.gov.uk/ielistdocuments.aspx?cid=136&mid=211&ver=4&>

- 8.6 Rwy'n adolygu lefel y reserfau yma'n barhaus, a bwriedir cynnal adolygiad trylwyr eto erbyn Mehefin 2016, i ystyried faint o le sydd yna i'r Cyngor newid ei flaenoriaethau tu mewn i'r reserfau yma, gan symud unrhyw adnoddau a ryddheir i gwrdd â'r anghenion am adnodd i bontio hyd at £2m o doriadau ni ellir cyflawni o Ebrill 2016.
- 8.7 Yn ei adroddiad "Ymdrin â'r Heriau Ariannol sy'n wynebu Llywodraeth Leol yng Nghymru" (cyhoeddwyd 27 Ionawr 2014), mae Swyddfa Archwilio Cymru wedi datgan (ym mharagraff 1.8):

"Gall cyngorau ddefnyddio cronfeydd wrth gefn i'w helpu i gydbwysu eu cyllidebau lle nad yw cynlluniau arbedion yn cyflawni'r canlyniadau disgwylidig neu lle mae'r incwm yn llai na'r disgwyl. Fodd bynnag, ni fyddai fel arfer yn briodol cyllido gwariant rheolaidd o gronfeydd wrth gefn. Mae lefel synhwyrol o gronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio yn elfen allweddol o sefydlogrwydd ariannol; bydd isafswm y lefel briodol yn amrywio gan ddibynnu ar rwymedigaethau hysbys a phosibl awdurdod a'i gynlluniau gwariant. Ceir arwyddion bod ambell gyngor yn dibynnu gormod ar gronfeydd wrth gefn cyffredinol i ymdrin â diffyg yn y gyllideb, yn hytrach na cheisio mabwysiadu dulliau mwy cynaliadwy, sy'n aml yn golygu gwneud penderfyniadau amhoblogaidd."

8.8 Felly, dylid osgoi gwario'r balansau cyffredinol (cronfeydd wrth gefn defnyddiadwy) eto yn 2016/17 i ymdrin â diffyg yn y gyllideb. O ganlyniad, bydd angen cefnogaeth penaeithiad adrannau a'r aelodau Cabinet perthnasol er mwyn symud digon o adnodd o sawl cronfa sydd wedi'i glustnodi ar gyfer defnydd penodol adrannol.

9 CYFALAF

9.1 Tra bod cyllidebau refeniw awdurdodau lleol yn wynebu cyfyngiadau, mae cyllidebau cyfalaf hefyd dan bwysau, ac mae ymhlygiadau refeniw i wariant cyfalaf sydd heb ei ariannu drwy grant penodol.

9.2 Yn wyneb y cyfyngiadau ariannol refeniw sydd yn ein hwynebu a'r ffaith fod ein Strategaeth Asedau yn cynnwys elfen sylweddol o fenthycu darbodus (sy'n golygu pwysau ar y gyllideb refeniw i dalu am y costau benthyca), bu adolygiad trylwyr o'r Strategaeth Asedau.

9.3 O ganlyniad, bu addasiadau a newidiadau yn y proffil arfaethedig ar gyfer cynlluniau unigol. Manylir ar rhain yn Atodiad 2 ac mae adroddiad dilynol yn nodi'r newidiadau arfaethedig.

9.4 Byddwn yn ariannu'r rhaglen fel a ganlyn:

Tabl 3
Ariannu rhaglen gyfalaf 2016/17 – 2017/18

	2016/17	2017/18
	£'000	£'000
Gofynion Cyfalaf	22,141	12,286
I'w ariannu drwy:		
Darpariaeth cyfalaf yn y setliad	6,637	6,337
Grant/benthyca tuag at ysgolion	7,617	2,886
Derbyniadau cyfalaf	230	835
Cyfraniad o refeniw	1,072	1,344
Benthyca darbodus	6,585	884
Cyfanswm ariannu	22,141	12,286

9.5 Un agwedd o'r cynigion cyllido yw'r lefel uchel (£22m) o wariant cyfalaf sydd yn parhau i gael ei ariannu, o'i gymharu gyda'r gefnogaeth benodol a ddarperir yn y setliad (£6.6m). Mae hyn yn dangos y budd o gael cynllun hir dymor drwy'r strategaeth asedau sy'n caniatáu i ni lunio rhaglen hir dymor a cheisio uchafu'r budd a geir o fuddsoddiad cyfalaf y gellir ei wneud o fewn yr adnoddau sydd ar gael.

10 CYNLLUN TYMOR CANOLIG I DDYGYMOD Â'R BWLCH ARIANNOL 2016/17 - 2019/20

10.1 Ers nifer o flynyddoedd bellach mae Cyngor Gwynedd wedi bod yn cynllunio ymlaen llaw gan fod yn fyw i'r hyn sydd ar y gorwel bob tro wrth sefydlu ein cyllideb. Mae hyn wedi talu ar ei ganfed, a hyn mewn gwirionedd sy'n golygu ein bod wedi medru prynu ychydig o amser yn ystod 2015/16 er mwyn penderfynu lle yw'r manau gorau i fod yn cyflawni arbedion er mwyn sicrhau'r ardrawiad lleiaf posibl ar bobl Gwynedd. Nid pob Cyngor oedd mewn sefyllfa i fedru gwneud hyn.

- 10.2 Er mwyn parhau ar y trywydd yma, ar ben sefydlu cyllideb 2016/17, gwnaed ymdrech i daflunio sefyllfa ariannol ar gyfer y dair blynedd ganlynol hefyd, fel ein bod yn gallu gosod sefyllfa 2016/17 yn ei gyd-destun ehangach a chynllunio sut yr ydym am fedru cwrdd â'r sialens o'n blaenau.
- 10.3 Y ffigwr sydd fwyaf ansicr yw'r ffigwr grant y byddwn yn ei dderbyn gan Lywodraeth Cymru o 2017/18 ymlaen. Gan fod y grant yn cynrychioli tua 75% o incwm y Cyngor, yn amlwg mae'r ffigwr yma yn allweddol i'r tafluniadau. Gwyddom o ddatganiadau'r Canghellor a datganiadau a wnaed gan Weinidogion yn Llywodraeth Cymru fod dyfodol heriol o flaen llywodraeth leol yng Nghymru.
- 10.4 Mae'r strategaeth ar gyfer y bedair blynedd i ddod yn gosod darlun realistig a darbodus o'r hyn allasai ein taro, ond nid yw'r tybiaethau a ddefnyddiwyd na'r casgliadau wedi newid llawer ers y tafluniad cyflwynwyd i'r Cabinet ar 24 Tachwedd 2015.
- 10.5 Nodir yn y tabl isod ganlyniadau'r tafluniadau diweddaraf, gan nodi'r arbedion hynny sydd eisoes yn cael eu cynllunio a'u gwireddu:

Tabl 4
CYLLIDEB 2016/17 i 2019/20

	2016/17 £'000	2017/18 £'000	2018/19 £'000	2019/20 £'000
Ychwanegu 'nôl Defnydd Balansau	2,019			
Gofynion Gwario Ychwanegol	10,261	8,220	6,631	7,486
Gostyngiad Grant Cyffredinol	1,322	2,100	3,100	2,900
Codi'r Dreth Cyngor	- 2,141	- 2,220	- 2,302	- 2,387
Bwlch	11,461	8,100	7,429	7,999
Arbedion Cyfredol	- 3,090	- 3,947	- 130	-
Arbedion Ysgolion	- 2,095	- 990	- 263	
Arbedion Ychwanegol	- 1,240	- 2,692	- 1,009	- 2,315
Y balans o'r bwlch = Toriadau'r flwyddyn	5,036	471	6,027	5,684
Toriadau'r flwyddyn ganlynol	471		5,684	
Toriadau'r 2 flynedd (strategaeth 2 + 2)	5,507		11,711	

- 10.6 Adroddwyd yn Chwefror 2014 y gallasem fod yn wynebu bwlch ariannol o dros £50m dros y cyfnod 4 blynedd 2014/15 - 2017/18, a chynlluniwyd y strategaeth arbedion cyfredol.
- 10.7 Cyflwynwyd rhagolygon diwygiedig i gyfarfod 24 Tachwedd 2015 o'r Cabinet, gyda "senario ganolog" yn cynnwys cwtogiad mewn grant Llywodraeth o 2% erbyn 2016/17, roedd yn llawer llai pesimistaidd nac oedd yn gyffredin ar draws Gymru ar y pryd.
- 10.8 Casglwyd yn adroddiad Tachwedd "fod y tebygolrwydd o orfod gweithredu toriadau yn 2016/17 a 2017/18 ddim wedi newid yn sylweddol ers pryd cychwynwyd y strategaeth toriadau cyfredol." Cadarnhaf fod hynny yn parhau i fod yn wir.
- 10.9 Ymhellach i doriad grant o 1.5% yn 'setliad' 2016/17 (ar sail setliad drafft Llywodraeth Cymru cyhoeddwyd ar 9 Rhagfyr 2015), crynhoir y rhagolygon diwygiedig yn y tabl uchod.
- 10.10 Pe byddai'r Cyngor yn cynyddu'r Dreth Cyngor o 3.5% yn 2016/17 - 2019/20, gyda'r camau y bwriedir eu cymryd ynghyd â'r arbedion sydd eisoes yn cael eu gwireddu, byddai hyn dal yn golygu ein bod angen edrych am arbedion ychwanegol sylweddol (hyd at £12m pellach) yn 2018/19 a 2019/20.
- 10.11 Yn ddelfrydol, byddai'r Cyngor awydd gweithredu strategaeth ariannol dros 4 blynedd. Yn anffodus, nid yw hynny'n ymarferol eleni, gan fod Llywodraeth Cymru yn bwriadu darparu setliad am un flwyddyn yn unig, heb unrhyw ffigyrau mynegol am flynyddoedd dilynol.
- 10.12 Felly, mae'n synhwyrol i gyflawni'r cynllun ymateb cyfredol am y ddwy flynedd nesaf, cyn adnabod y bwlch pellach i'w ariannu erbyn 2018/19 a 2019/20. Erbyn hynny, gobeithir bydd llywodraeth ganolog yn ariannu rhan o'r pwysau ar wasanaethau awdurdodau lleol, megis yr isafswm cyflog byw. Hefyd, gall y cynlluniau ar gyfer diwygio llywodraeth leol fod yn fwy eglur a chodi cyfleon am arbedion cynnar cyn 2020. Bydd y gymuned llywodraeth leol, gan gynnwys y Pennaeth Cyllid fel Cadeirydd Cymdeithas Trysoryddion Cymru, yn ymgyrchu am setliadau pedair blynedd i'r dyfodol ar ôl etholiad Mai 2016.
- 10.13 Yn y cyfamser, argymhellir y dylid parhau i weithredu ar sail yr un amrediad o bosibiliadau a gytunwyd eisoes am 2016/17 – 2017/18, sef:

Polisi Treth Cyngor	Ystyried cynnydd yn y Dreth Cyngor o fewn amrediad 3.5% - 5%
Y Gyllideb Ysgolion	Parhau i weithredu'r targed £4.3m o'r gyllideb ysgolion
Arbedion Effeithlonrwydd	Uchafu'r arbedion effeithlonrwydd y gellir eu gwireddu
Toriadau	Gweithredu fel bydd angen er mwyn arbed y balans fydd ar ôl

- 10.14 Mae'r strategaeth i sicrhau mwy o arbedion effeithlonrwydd eisoes ar droed gyda £26m o gynlluniau wedi'u cymeradwyo, neu wedi'u gweithredu ers 2014/15, ac eraill gwerth £7m dan sylw pellach.

- 10.15 Mae'r strategaeth 'Her Gwynedd' i flaenoriaethu toriadau hefyd wedi symud ymlaen, gyda rhaglen gynhwysol yn sefydlu blaenoriaethau er mwyn ceisio sicrhau bydd y toriadau anochel yn adlewyrchu blaenoriaethau trigolion Gwynedd. Bydd hyn yn destun yr adroddiad dilynol ar raglen y cyfarfod yma.
- 10.16 Bydd adroddiad arall ar raglen y cyfarfod hwn yn trafod rhinweddau codi'r Dreth Cyngor 3.5% neu fwy erbyn 2016/17 er mwyn osgoi gweithredu rhai toriadau.
- 10.17 Bydd hynny yn ddewis i holl aelodau'r Cyngor. Fodd bynnag, gan nodi bydd bwch pellach i'w wynebu erbyn y cyfnod 2018/19 – 2019/20, rhaid wynebu'r dewis anodd yma (torri neu codi'r dreth) eleni, yn hytrach na 'prynu amser' eto.

11 **ASESIAD EFFAITH O SAFBWYNT CYDRADDOLDEB**

- 11.1 Mae'r gyllideb a amlinellir uchod yn ceisio parhau i ddarparu'r deilliannau priodol i holl drigolion y sir, ond gan fu lleihad yn ein incwm ac angen i gwrdd â chostau chwyddiant, ayb, mae'n rhaid edrych am arbedion.
- 11.2 Gydag arbedion, mae posibilrwydd i ni gael ardrawiad fyddai'n effeithio'n anghymesur ar rai gyda nodweddion gwarchodedig. Mae'r Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol eisoes wedi adnabod y risg yma ac ers 2010 wedi atgoffa awdurdodau lleol o'u dyletswydd i asesu effaith eu penderfyniadau ariannol.
- 11.3 Byddwn yn parhau i ddatblygu ein trefniadau ar gyfer asesu effaith cydraddoldeb ar benderfyniadau ariannol mewn cydweithrediad a'r Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol ac awdurdodau lleol eraill, a hynny drwy rannu ymarfer da ac adnabod camau effeithiol i'r dyfodol.
- 11.4 Ein nod yw sicrhau fod ein penderfyniadau ariannol yn cydymffurfio â dyletswyddau'r Ddeddf Cydraddoldeb, sef:
- Diddymu gwahaniaethu, aflonyddu ac erledigaeth anghyfreithiol, ac unrhyw ymddygiad arall sydd wedi ei wahardd dan y Ddeddf.
  - Hyrwyddo cyfle cyfartal rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchodedig berthnasol a'r rhai nad ydynt.
  - Meithrin perthynas dda rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchodedig a'r rhai nad ydynt.

Wrth asesu, byddwn yn ceisio canfod sut i wneud y gorau o bob cyfle i wella cydraddoldeb yn ogystal â cheisio osgoi neu liniaru unrhyw effaith negyddol hyd orau ein gallu.

- 11.5 Wrth gynllunio ein cyllidebau, rhoddir ystyriaeth i gydraddoldeb ar bob lefel, gan ddefnyddio data a thystiolaeth am ddemograffi a thueddiadau wrth gynllunio ar lefel strategol, ac yn yr un modd (ond yn fwy penodol) wrth ddod i benderfyniad ar gynlluniau arbedion unigol. Casglwyd data a thystiolaeth eisoes ar gyfer ein Cynllun Cydraddoldeb Strategol, a byddwn yn parhau i adeiladu ar yr wybodaeth yma drwy ddadansoddi data newydd, monitro gwasanaethau ac ymgysylltu.
- 11.6 Mae gennym gyfundrefnau clir ar gyfer darganfod arbedion, sydd yn cynnwys asesiad llawn o effaith yr arbedion o safbwynt cydraddoldeb. Byddwn yn dadansoddi pob cynnig unigol, gan nodi os oes angen i'r adran gynnal asesiad effaith wrth ddatblygu'r prosiect.

- 11.7 Mae'r gyllideb a argymhellir yn ceisio gwneud mwy na chwrdd â chostau chwyddiant. Mae o hefyd yn ceisio sicrhau fod pwysau cyllidebol anorfod sy'n disgyn ar wasanaethau (oherwydd galwadau uwch a roddir arnynt, yn sgil nifer uwch o gleientau a.y.b.) hefyd yn cael eu cyfarch trwy'r penderfyniadau cyllidebol.
- 11.8 Mae gan bob gwasanaeth yr hawl i gyflwyno cais am adnodd os yw'n ystyried fod angen cyllideb ychwanegol i sicrhau fod gwasanaethau'n parhau. Mae'r symiau a welir o dan y pennawd "pwysau ar wasanaethau" yn gydnabyddiaeth fod angen sicrhau cyllid digonol er mwyn sicrhau nad yw ein trefniadau ariannol yn cael effaith andwyol ar lefel y gwasanaeth a ddarperir.
- 11.9 Fe geir manylion llawn yn Atodiad 1 ac fe welir fod y mwyafrif o'r cyfanswm £1,174,810 yn mynd naill ai i'r maes gofal cymdeithasol, neu anghenion dysgu ychwanegol.

12 CASGLIADAU

- 12.1 Ynghyd â'r adroddiad arall ar raglen y cyfarfod hwn sy'n trafod "toriadau", mae'r adroddiad yma yn gosod allan y ffactorau y dylid eu hystyried wrth sefydlu cyllideb 2016/17 ac yn cadarnhau dylid parhau gyda'r strategaeth ar gyfer dygymod a'r sefyllfa ariannol sy'n wynebu'r Cyngor am y bedair blynedd i ddod.

CYLLIDEB 2016/17

- 12.2 Argymhellir cyfarch angen gwario refeniw o £238.45m, wedi ychwanegu £12.28m sy'n cynnwys darparu £1,174,810 ar gyfer pwysau ar wasanaethau.
- 12.3 Argymhellir ariannu pwysau un-tro o £820,740 drwy adolygu cronfeydd penodol yn 2016 (byddwn yn clustnodi arian i'r perwyl yn yr adolygiad trydydd chwarter o gyllideb 2015/16).
- 12.4 Ar ôl derbyn grant gan Lywodraeth Cymru o £166.99m a gydag incwm Treth Cyngor wedi'i gynyddu 3.5% i £60.00m, bydd hyn yn gadael bwlch o £5m i'w ddarganfod yn 2016/17.
- 12.5 Bydd modd dygymod a'r bwlch yma drwy gyfuniad o gamau, gan gynnwys cynnydd 3.5% yn y Dreth Cyngor, fel a ganlyn:

Anghenion Gwario 2016/17	£238,454,140
Llai incwm Grant y Llywodraeth	£166,990,200
Llai incwm Treth Cyngor (4.5%)	<u>£60,004,230</u>
Diffyg	£11,459,710
Arbedion fydd wedi'u cyflawni	<u>£6,424,500</u>
Y balans i'w gwrdd o Doriadau	<u><u>£5,035,210</u></u>

- 12.6** Bydd hyn yn golygu gosod cyllideb net ar ôl defnydd balansau o £226,994,430 (£238.45m llai arbedion o £11.46m). Rhoddir dadansoddiad o'r gyllideb fesul gwasanaeth yn Atodiad 3.
- 12.7** Pe bai'r Cyngor awydd tynnu cynlluniau allan o'r toriadau, yna bydd ffigwr y gyllideb yn cynnyddu cymesur â gwerth y cynlluniau rheiny, ac effaith cymesur ar lefel y dreth.
- 12.8** Argymhellir hefyd y dylid sefydlu rhaglen gyfalaf o £22.141m ar gyfer 2016/17 ynghyd â £12.286m ar gyfer 2017/18.

STRATEGAETH TYMOR HIRACH

- 12.9** O ran y sefyllfa dros y bedair blynedd nesaf, dylid cynllunio i ddarganfod y bwch ariannol o £17m drwy gadw'r holl opsiynau yn agored, a dylid parhau i anelu i ddarganfod mwyafrif y bwch drwy uchafu'r arbedion effeithlonrwydd gallwn eu gwireddu.

CRYNODEB BIDIAU 2016/17

	Swm y Cais (£)	Cymeradwyo ariannu gan y Cabinet (£)	Cymeradwyo a'r Adran i Hunan Gyllido (£)	Gwrthod (£)
Bidiau Refeniw Parhaol	1,467,060	1,174,810	62,440	229,810
Bidiau Refeniw Un Tro	1,160,490	820,740	231,000	108,750
Bidiau Cyfalaf	490,000	80,000	100,000	310,000
CYFANSWM BIDIAU	3,117,550	2,075,550	393,440	648,560

Bidiau Refeniw Parhaol 2016/17

Cais			Argymhelliad		
Cyfeirnod	Manylion	Swm (£)	Cymeradwyo ariannu gan y Cabinet (£)	Cymeradwyo a'r Adran i Hunan Gyllido (£)	Gwrthod (£)
A. ADDYSG 1	<u>Cludiant Ysgolion</u> <i>Tacsis, Bysiau Mini a Bysus Ysgol:</i> Cynnydd net yng nghostau cludiant disgyblion/myfyrwyr ers sefydlu'r gyllideb ar gyfer 2015/16, yn arbennig mwy o ddisgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol ers Medi 2015.	228,010	228,010		
A. ECONOMI 1	<u>Colled Grant Nofio am Ddim</u> Cais yn sgil lleihad o 39% (h.y. £55k) yn y grant a dderbynnir, gyda'r Gwasanaeth eisoes yn darparu lleiafswm y ddarpariaeth. Argymell gwrthod y bid ar sail bod disgwyliad i'r Adran leihau eu darpariaeth yn sgil lleihad grant.	54,840			54,840
A. OEDOLION 1	<u>Amser Teithio Gofalwyr Cymunedol</u> Nid yw'r fffioedd a delir i ofalwyr cymunedol am ofal cartref yn cymryd i ystyriaeth yr amser a dreulir yn teithio rhwng galwadau gofal. Effaith hyn yw nad yw gofalwyr yn cael eu talu am yr amser maent yn teithio rhwng galwadau. Argymell cymeradwyo rhan o'r bid, gyda'r gweddill o dan ystyriaeth pellach y Gwasanaeth Adnoddau Dynol.	415,000	352,750		62,250

Cais			Argymhelliad		
Cyfeirnod	Manylion	Swm (£)	Cymeradwyo ariannu gan y Cabinet (£)	Cymeradwyo a'r Adran i Hunan Gyllido (£)	Gwrthod (£)
A. OEDOLION 3	<u>Anabledd Dysgu - Oed Trosglwyddo</u> Ariannu pecynnau gofal 13 unigolyn sydd yn trosglwyddo o'r Gwasanaeth Plant i'r Gwasanaeth Oedolion (Anabledd Dysgu).	374,630	374,630		
A. OEDOLION 4	<u>Trosglwyddo cyfrifoldeb am wasanaeth ym maes Anabledd Dysgu</u> Trosglwyddwyd cyfrifoldeb am 5 pecyn gofal i Wynedd o awdurdodau eraill ar sail "Ordinary Residence".	156,600	156,600		
A. OEDOLION 5	<u>Achos Whittlestone (Cartrefi'r Cyngor)</u> Mae achos llys Whittlestone wedi dyrannu bod unrhyw oriau a dreulir yn "cysgu i mewn" yn rhan o oriau gwaith wythnosol y gweithiwr. Ar sail hyn rhagwelir nad yw'r lwfansau cysgu i mewn a delir ar hyn o bryd yn ddigonol.	62,820	62,820		
A. PRIFFYRDD 1	<u>Lleihad Grant Amgylcheddol a Gwastraff</u> Cais er mwyn ymdopi gyda chynnydd yng ngwariant yr Adran yn dilyn lleihad oddeutu 4% yn y grant (h.y. £150k), lleihad mewn costau tirlenwi o (£62k). A hefyd costau uwch er mwyn ymdrin â chewynnau o £28k. <i>Argymell gwrthod y bid ar sail bod disgwyliad i'r Adran leihau eu darpariaeth yn sgil lleihad grant.</i>	112,720			112,720
A. CYLLID 1	<u>Gostyngiad Grant Gweinyddu Budd-dal</u> Cais yn sgil toriad blynyddol yn y grant Gweinyddu Budd-dal, bydd toriad gwerth 12.4% (h.y. £62k) yn 2016/17.	62,440		62,440	
CYFANSWM BIDIAU REFENIW PARHAOL		1,467,060	1,174,810	62,440	229,810

Bidiau Refeniw Un tro 2016/17

Cais			Argymhelliad		
Cyfeirnod	Manylion	Swm (£)	Cymeradwyo ariannu gan y Cabinet (£)	Cymeradwyo a'r Adran i Hunan Gyllido (£)	Gwrthod (£)
B. ADDYSG 2	<u>Cludiant Maesgeirchen</u> Cais i barhau gyda'r trefniant o gludo plant ardal Maesgeirchen i ysgolion Friars a Tryfan, hyd a ddarganfyddir datrysiaid amgenach.	67,830	67,830		
B. OEDOLION 1	<u>Amser Teithio Gofalwyr Cymunedol (elfen ôl ddyddio 2014)</u> Nid yw'r ffioedd a delir i ofalwyr cymunedol am ofal cartref yn cymryd i ystyriaeth yr amser a dreulir yn teithio rhwng galwadau gofal. Effaith hyn yw nad yw gofalwyr yn cael eu talu am yr amser maent yn teithio rhwng galwadau. Argymell cymeradwyo rhan o'r bid, gyda'r gweddill o dan ystyriaeth bellach y Gwasanaeth Adnoddau Dynol.	725,000	616,250		108,750
B. OEDOLION 2	<u>Trefniadau Diogelu Rhag Colli Rhyddid (DoLS)</u> Cais yn sgil cynnydd yn y nifer o unigolion sydd angen asesiad naill ai mewn cartrefi gofal, neu yn y gymuned, er mwyn awdurdodi'r camau a gymerir i'w diogelu. Argymell bod yr Adran yn cyllido'r costau asesiadau meddygol.	62,660	49,660	13,000	

Cais			Argymhelliad		
Cyfeirnod	Manylion	Swm (£)	Cymeradwyo ariannu gan y Cabinet (£)	Cymeradwyo a'r Adran i Hunan Gyllido (£)	Gwrthod (£)
B. PLANT A THEULUOEDD 1	<u>Lleoliadau Maethu Plant Drwy Asiant</u> Cais er mwyn ymdopi gyda'r cynnydd yn y nifer o leoliadau newydd. Argymell bod yr Adran yn cyllido rhan o'r bid ar y sail gellir trosglwyddo cyllidebau eraill i gwrdd gyda'r diffyg.	175,000	57,000	118,000	
B. RHEOLEIDDIO 1	<u>Eiddo - Lefelau Radon Adeiladau'r Cyngor</u> Ariannu rhaglen i asesu lefelau Radon yn adeiladau'r Cyngor. Mae'n ofyniad cyfreithiol i asesu ac adrodd ar lefelau radon yn y gweithleoedd ac ysgolion.	70,000		70,000	
B. RHEOLEIDDIO 2	<u>Eiddo - Uwchraddio drysau mynediad diogelwch i swyddfeydd y Cyngor</u> Yn sgil digwyddiadau, mae angen camau i wella trefniadau mynediad diogel i swyddfeydd.	60,000	30,000	30,000	
CYFANSWM BIDIAU REFENIW UN TRO		1,160,490	820,740	231,000	108,750

Bidiau Cyfalaf 2016/17

Cais			Argymhelliad		
Cyfeirnod	Manylion	Swm (£)	Cymeradwyo ariannu gan y Cabinet (£)	Cymeradwyo a'r Adran i Hunan Gyllido (£)	Gwrthod (£)
C. ECONOMI 1	<u>Cronfa Datblygu Gwirfoddol – "Grantiau" i'r Trydydd Sector</u> Arian tuag at gefnogi prosiectau cyfalaf gan fudiadau a mentrau cymdeithasol a gwirfoddol. Rheolir y gyllideb dan frand Cist Gwynedd. <i>Yn sgil sefyllfa ariannol y Cyngor, argymhellir cyllido elfen o'r bid a hynny ar gyfer 2016/17 yn unig.</i>	140,000	80,000		60,000
C. ECONOMI 2	<u>Llifddorau a Gwaith Carthu Doc Fictoria</u> Cais er mwyn ariannu gwaith hanfodol i leihau lefelau siltio yn y doc. Mae'r lefel presennol o'r silt yn amharu ar fynediad a symudiad o fewn y doc, a hefyd wedi difrodi'r llifddorau. <i>Argymell gwrthod y bid ar sail dylai'r Adran ystyried gynyddu ffioedd neu ddefnydd o gyllideb cynnal a chadw er mwyn cwrdd â'r gost.</i>	250,000			250,000
C. RHEOLEIDDIO 1	<u>Trafnidiaeth - Ffensys Diogelwch A4212 Llyn Celyn</u> Cais er mwyn ariannu gosod rhwystrau diogelwch ar y A4212 ger Llyn Celyn, er mwyn lleihau damweiniau cerbydau yno.	100,000		100,000	
CYFANSWM BIDIAU CYFALAF		490,000	80,000	100,000	310,000

ATODIAD 2**RHAGLEN GYFALAF AR GYFER 2016/17 – 2017/18**

	2016/17	2017/18
	£'000	£'000
Cynnal a Chadw adeiladau (ymdrin ag ôl groniad ac osgoi ôl groniad pellach)	2,553	2,553
Gwaith Tan ac Asbestos	500	350
Trefniadaeth Ysgolion	14,967	5,753
Newid dosbarthiadau sydd wedi dod i ddiwedd eu hoes	779	0
Goleuadau Stryd	50	50
Ffensys diogelwch ar y ffyrdd	134	134
Ymdrin â dŵr ar y ffyrdd	100	100
Meysydd Chwarae	35	35
Adnewyddu Cerbydau	58	0
Rhagbaratoi Cynlluniau Trafnidiaeth	100	100
Lonydd Glas	20	20
Adnewyddu Technoleg Gwybodaeth	388	436
Sustem electroneg cadw cofnodion a dogfennau	155	155
Grantiau Tai	2,000	2,000
I'w ddyrannu	302	600
Cyfanswm	22,141	12,286

CYLLIDBAU ARFAETHEDIG 2016/17 FESUL GWASANAETH

	Cyllideb Sylfaenol	Chwyddiant ac	Incrementau Trosiant a	Trosglwyddiad Setliad, Demograffi ac Incwm	Amrywiol	Pwysau ar Wasan- aethau	Cyllideb Sylfaenol	Arbedion a	Cyllideb Sylfaenol	Arbedion a Thoriadau	Addasiadau Pellach	Cyllideb Sylfaenol
	2015/16	Y.G.	Phensiynau				2016/17	Thoriadau	2016/17	Pellach		2016/17
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
ADRANNAU												
Tim Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	2,023	40	(6)	0	(6)	0	2,051	0	2,051	0	(125)	1,926
Cefnogaeth Gorfforaethol	7,364	138	(19)	0	(274)	0	7,209	(133)	7,076	(344)	(238)	6,494
Cyllid	6,255	187	(33)	0	44	0	6,453	(179)	6,274	(115)	160	6,319
Cefnffyrdd	(87)	0	0	0	0	0	(87)	0	(87)	0	(97)	(184)
Priffyrdd a Bwrdeistrefol Rheoleiddio (Cynllunio, Trafnidiaeth a GyC)	21,916	473	0	0	(45)	0	22,344	(472)	21,872	(1,429)	957	21,400
Ymgynghoriaeth Gwynedd	(30)	95	3	280	(5)	0	343	(76)	267	(30)	213	450
Addysg Canolog	13,375	167	36	52	154	228	14,012	(65)	13,947	(87)	1,745	15,605
Cyllideb Ysgolion	69,174	1,646	363	(485)	(210)	0	70,488	(2,095)	68,393	0	1,897	70,290
Economi a Chymuned	7,216	82	46	75	(13)	0	7,406	(484)	6,922	(249)	2,939	9,612
Oedolion, Iechyd a Llesiant	44,171	2,281	(19)	265	55	437	47,190	(977)	46,213	(546)	2,202	47,869
Plant a Chefnogi Theuluoedd	12,785	297	(6)	(54)	53	0	13,075	(353)	12,722	(400)	(152)	12,170
Cyfanswm Adrannau	191,950	5,584	370	23	(88)	665	198,504	(5,184)	193,320	(3,417)	13,448	203,351
Materion corfforaethol a chyfalaf	37,920	1,203	(62)	1,559	497	510	41,627	(6,276)	35,351	3,417	(10,960)	27,808
CYFANSWM =	229,870	6,787	308	1,582	409	1,175	240,131	(11,460)	228,671	0	2,488	231,159
Llai Praesept Cynghorau Cymuned	(1,677)	0	0	0	0	0	(1,677)		(1,677)		(149)	(1,826)
CYFANSWM GWARIANT GROS	228,193	6,787	308	1,582	409	1,175	238,454	(11,460)	226,994	0	2,339	229,333
Ariannwyd Drwy: Balansau a Reserfau Penodol	(2,019)	0	0	0	2,019	0	0	0	0	0	(2,106)	(2,106)
CYFANSWM NET =	226,174	6,787	308	1,582	2,428	1,175	238,454	(11,460)	226,994	0	233	227,227